

lahaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1. **CENA:** za en mesec Din. 4.—, za četrlet Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Inzerati se zaračunajo po dogovoru

Poglejmo 1924 let nazaj.

Da je današnji družabni red krivičen, tega menda ni treba še posebej povdarjati. Treba se je samo vprašati, kdo in kaj je temu krivo? Čemu toliko krivic, čemu toliko revščine? Saj je vendar neizmerno bogastva na zemlji! Ti, ki to bogastvo posedajo pa tudi ne bodo večno živeli. Zatoraj tudi oni in njih družine ne potrebujejo nič več, kot delavec in njegova družina namreč, — da se do smrti pošteno prežive.

Čemu vendar potem toliko boja za obstanek onega, ki nič nima ter je popolnoma brez vsakega zaslužka? Čemu toraj toliko kopičenja premoženja nekaterih ljudi? Čemu boj med uslužbencem in delodajalcem? Čemu boj med pravico in krivico? Kdo je vsega tega kriv? Ali delavno ljudstvo, ki trpi in dela ter se še vedno več od njega zahteva, ali tisti, ki morajo stradati in brez dela postopati ter si marsikdo vsled krivičnih in nevzdržnih razmer vzame življenje, ali tisti, katerih pohlepnost po premoženju ne pozna nobene meje? Na eni strani delo, trpljenje, revščina, na drugi strani izmozgavanje, izkoriščanje, bogastvo in krivično izrabljanje moči. Kaj je temu krivo se vprašamo še enkrat? Vsak pošten kristjan bi dejal, — lakomnost. Da se pa ta hudobija odpravi, naj se vsakdo ozre za 1924 let nazaj!

V tistih časih je živel v nazareški hišici najplemenitejša družina na tem svetu. Gospodar v tej hišici je bil priprosto tesar. Njegova žena iz kraljevega Davidovega rodu Dev. Marija je predla. Med to priprosto družino se je rodil, živel in stanovaj kralj vseh kraljev, kralj nebes in zemlje. Ta kralj ni živel v razkošno opremljenih palačah, ni imel na tej zemlji nikakega bogastva. Ni imel toliko, kamor bi svojo glavo položil. Ko je dorastel, se je podal bos med priprosto ljudstvo, katerega je učil, tolažil, mu pomagal, ga nosičeval ter ob priliki dejal: — »Lažje bi šla kamela skozi šivankina ušesa, kot bogatin v nebesa.«

Kako pa današnji svet? Grabi, kopiči premoženje ter zatiraj tistega, ki dela, in tistega, ki hoče delati za delovno ljudstvo. Zato je treba: ne samo delavnemu ljudstvu, ampak tudi tistim, ki od dela svojih uslužbencev kopičijo premoženje, da kralja vseh kraljev posnemajo, pa bode takoj in najbolj pravično in pošteno socialno vprašanje rešeno —.

A. B.

Utrinki.

Med gospodarskimi novicami v »Slovencu« od 21. oktobra t. l. smo čitali o zvišanju cen gornješlezkega premoga. Notica se glasi dobesedno:

»Zaradi povišanja delavskih plač so se cene gornješlezkega premoga zvišale za 2, oziroma 1.50 zlatov.« — Z ozirom na pomanjkljivost v tej notici bi imelo delavstvo pripomniti še sledeče: v gornji notici bi imelo deljeno, koliko so se zaradi povišanja delavskih plač cene premoga povišale. Objavilo se pa ni, koliko je delavstvo od tega poviška v resnici prejelo in koliko je šlo v žep podjetnikov.

Da se razumemo, dodamo še sledeče: večkrat od prevrata sem so »Narod«, »Jutro« kakor tudi »Slovenec« priobčevali neresnične podatke o povišanju železničarskih plač, kar je imelo za posledico, da so se vsled tega cene vseh življenjskih potrebščin znatno povišavale. Poviška delavskih plač pri železnici pa n. pr. še danes ni.

V isti številki »Slovenca« razpravlja F. K. o našem vinarstvu. Opisuje namreč, kako pereče je postalo v zadnjem času vinski vprašanje v naši državi. Pravi: »Vpoštevajoč pred vsem večino našega vinogradništva, to je našega malega vinogradnika — producenta, ki z največjo vnemo in zanimanjem obdeluje, sicer še po svoje svoj vinograd, ne oziraje se mnogo na napredek modernega vinogradništva, je glavna naša bodoča naloga, istemu pomagati in ga gospodarsko povzdigniti.«

K temu izvajanju bi imelo delavstvo pripomniti sledeče: Prav je tako! Kot delavcu, tako je tudi malemu vinogradniku, ki drugače nima nikakih dohodkov, da se preživi, treba prihiteti na pomoč. Tudi mnogi delavci, ki po vinorodnih krajih obdelujejo vinograde, pridejo na ta način do zaslužka. Nekaj družega pa je, s čimer se delavstvo ne sklada. Iz delavskih vrst bi radi vprašali tiste ljudi, ki delavstvu očitajo, da podpira povišanje mezd samo pijančevanje delavstva, kakšen namen ima vinogradništvo in čemu je pridelek vina namenjen.

Da se bomo razumeli, — podajamo sledeče v pojasnilo: V mesecu januarju ali februarju t. l. je bila v našem listu »Pravica« od delavstvu ne preveč naklonjene strani podana v objavo statistika, v kateri se je dokazovalo, koliko alkoholnih pijač se prideluje v naši državi. Res ogromna količina! Bil je pa zraven tudi komentar, v katerem se je delavstvu očitalo, kakor da je ono tisto, ki je vso to pijačo povžilo. Očitano se je nadalje delavstvu pijančevanje ter število plavih dni, ki so vsled pijančevanja v službah nastala.

Z ozirom na to, da se mali vinogradniki, ki nimajo drugih dohodkov, in pa z ozirom na delavstvo, ki vinograde obdeluje, da se s tem preživi, bi iz delavskih vrst želi, da se produkcija vinogradništva čim bolj okrepi. Da se pa očitane pijančevanja slabo plačanemu delavstvu čim bolj omeji bi želeli, da se trta poseka, tovarne za pivo in žganje podero ter se izkoriščanju delovnega ljudstva na ta način naredi konec. Prepotrebne družtvo treznosti bo tako ne samo med delavnim ljudstvom, ampak med vsemi stanovni obstoj zagotovljen.

A. B.

Strokovna zveza.

Tovarniški delavci.

Jesenice. Obratni zaupniški zbor pri K. I. D. iz vseh treh tovarn je pretresal predlog o upostavitvi zobotehničnega zdravljenja za svoje in delovne osebe. Vsi so bili mnenja, da bi to bilo koristno.

Mi kršč. socialisti smo se ravnali po reku dr. Kreka: »Čim bolj služi kaka stvar splošnosti, tem bližje je Bogu, ki ohranja vesoljstvo.« Ker denarni prispevki niso posebno veliki, zato je odbor S. Z. T. D. in klub naših obratnih zaupnikov nastopil za akcijo. Ali v širših masah zveni ta predlog čisto drugače.

Intriganti in kričarji so pridno na delu, da skušajo onemogočiti to akcijo. Tudi od naših strani se slišijo trpke besede na naslov naših odbornikov in obratnih zaupnikov. Mi pa pravimo, da za stvar, ki je v prid splošnosti, bomo šli tudi preko teh kričarjev, ki so še včeraj tulili v Jeramov rog, jutri pa bodo v kaki »Neodvisni« in moramo povedati resnici na ljubo, da taki kričarji niso stalni, ne na eni in ne na drugi strani in da tudi s tem računamo.

Tisti, ki so še pred nedavnim pomagali metati naše ljudi na cesto radi kršč. soc. prepričanja, pa si naj zapomnijo, da se take stvari obravnavajo na članskih sestankih in shodih, nikakor pa ne po tovarni in po raznih beznicah in da se bo naš zaupniški odbor ravnal tako, kot mu bo naročalo delavstvo, ki se naših sestankov udeležuje in ki naše delo od blizu opazuje, ki ga ima pravico kontrolirati tam, kjer je mesto za to.

Če je predlog dober in kontrola možna do zadnjega vinarja in če upamo reči, da nismo egoisti, moramo biti toliko poštenji, da takim stvarim ne bomo delali ovire, če pa bomo videli v vsem le samo svoj »jaz« in »kaj me brigajo drugi«, potem ne gledamo daleč čez plot in o skupnosti ne sanjajmo potem, ker se že s tem ubija, če je nočemo razumeti.

Sicer se bodo mogli vsi naši socialni zakoni preurediti in tudi točka, kot smo jo hoteli sami spraviti v tek, se bo morala upostaviti, ker je to socialna potreba preko tistih, ki sedaj tajno in javno ruvarijo proti in da se dotičnih nerazsodnejev ne bo vprašalo, ali boste plačevali bolniško blagajno ali ne. Svetujemo jim pa prej, da naj bodo pametni in naj streme po napredku.

Rudarji.

Pozdrav slovenskih rudarjev s Francoskega. Prijeli smo sledeče pismo in ga objavljamo: Slovenski rudarji iz Francije pozdravljamo vse znanee, prijatelje in zavedne tovariše rudarje, zveste pristaše Jugoslovanske strokovne zveze rudarjev. Kozole Ivan, Franc Repe, Budna Ivan, Mici Krevelj, Anton Radej, Martin Ivančič, Franc Patler, Martin Gracer, Šolen Josip in še več drugih Rajhenburžanov. Godi se nam dobro. Zaslužimo dnevno od 20 do 40 frankov. Korajža in delavska zavest! Življenje in obleka je tukaj ceneje kakor v Sloveniji. Par čevljev stane 40 frankov, obleka 100 frankov, 1 kg mesa 4 franke, 1 kg kruha 1 fr., 1 liter vina 1.30 fr., vrček piva 0.50 fr. Pozdravljamo pristrčno tudi Jugoslovansko strokovno zvezo in ostanemo njeni zvesti pristaši.

Pismo Ivana Kozoleta iz Francije. Dne 21. oktobra 1924 je naslovil naš rudarski zaupnik, odpuščen vsled

lanskega štrajka iz premogokopa Rajhenburg, Kozole Ivan na sledeče pismo:

Težko postane človeku, ko zapuša svojo rodno grudo. In tako je bilo tudi meni, dragi tovariši, ko je prevozil vlak jeseniško postajo. Solze so mi zaigrale v očeh in mislil sem si: »Morda je to moja zadnja rajža po slovenski domovini.« In čegava krivda je, da moramo mi slovenski rudarji, fantje in možje tako daleč od svojih domačih na daljno Francosko iskati in služiti vsakdanji kruh, ko bi ga vendar doma v mili Sloveniji vsi dovolj imeli!? Vprašal sem se: Kdo je tega kriv, dragi tovariši? Mogoče Ti ali jaz? Ne! Krivi so bogataši, ki sede na Dunaju, trpinčijo delavca, ga izkoriščajo, stradajo in mu ne dajo poštenega zaslužka. Vprašal boš tovariš: Kdo pa so to, da jih ne poznam?

To je tista brezvestna buržuazna trboveljska premogokopna družba, ki ne pozna niti trohice socialnega čuta in pravičnosti. Tovariši! Pokažite ji hrbet in pridite za nami v Francijo. Drugi najhujši nasprotniki ubogega delovnega ljudstva so pa tisti, ki organizirajo razbojniške bande, ki naj bi z zločini ukrotile utešenje delavcev po gospodarski svobodi. Sami veste, kateri gospodje tvorijo to bando v Rajhenburgu.

Dragi prijatelji Strokovne Zveze! Prejmite vsi skupaj mnogo pristrčnih pozdravov od nas Slovencev iz Mosele v Franciji. Krog 300 nas je tukaj. Škoda, da nimamo še nobenega društva. Krščansko socialistični delavski pozdrav. Kozole Ivan.

Opozorilo rudarjem! Zadnje čase iščejo naše državne borze dela rudarje za rudnik v Bogovino (Srbijo). Da bodo dotični, ki bi eventualno hoteli iti tja v službo podučeni o tamošnjih razmerah, priobčujemo v naslednjem nekatero podatke. Največja plača v dotičnem rudniku znaša Din. 60.— dnevno. Jame so zelo nizke in mokre, stanovanja precej oddaljena. Hrana stane mesečno Din. 500.—. Umevno je, da je pri takih razmerah težko izhajati.

Posebno pa tisti, ki so bili pri zadnji stavki odpuščeni od dela, naj nikar ne hodijo dol, ker se jim lahko zgodi to, kar se je že zgodilo enemu tovarišu, da je bil, prišedši v Bogovino, aretiran in šele po nekaj dnevih odpuščen iz zapora. Toliko v svarilo.

Papirniški delavci.

Dev. Mar. Polje. Članstvo skupine je nabralo znesek Din. 817.—, od katerega se je poslalo za trboveljske in druge žrtve 400 Din., 270 Din. za žalni trak k društvu v enu vencu, ostalo v blagajno skupine.

Za delavski podporni fond se je pa nabralo Din. 11.000. Na enem prihodnjih sestankov se izvoli štiričlanski odbor, ki ga bo sporazumno z organizacijo upravljal.

Te dni so se razposlale zaupnikom nabiralne pole za Mihael Moškerceve spomenik. Člani se naprošajo, da po možnosti darujejo za viden znak naše hvaležnosti do voditelja in ustanovitelja naše organizacije med papirničarji. Predsednik.

Vevče. — Sreča v nesreči. Pri transmisiji je zagrabilo delavca tov. Slabajno Jakoba za rob srajce ter jo začelo ovijati tako, da je bila v trenutku vsa ovita na železju. Z velikim naporom se je, lesteve oprijemajoč, rešil te smrtno nevarnosti. Smrtne pravimo, ker imeli smo že več takih smrtnih slučajev. Sedaj vprašamo? Kdo je nastavlil tega 60-letnega delavca v tak nevaren oddelek in od kje je dobil dovoljenje — kje so predpisi inšpekcije dela, kje obrtni zakon?! — Zakaj niso poslali tja mlade moči? — Kdo bo sedaj revežu, ki je še invalid (tovarniški) plačal odškodnino za zgubljeno srajco — kdo smrtni strah, ki ga je preстал. Zahtevamo, da se stvar preišče in krivci kaznujejo! —

Zastoj se perejo zamorci. Na protest Jugoslovanske strokovne zveze na Inspekcijo dela v Ljubljani radi kršitve zapisnika o mezdah pogajanjih od 26. septembra 1924 po Združenih papirnicah Vevče, Goričane, Medvode je predsedstvo Združenih papirnic dne 14. oktobra 1924 odgovorilo na JSZ tako, da je jasno razvidno, da bi se gospodje hoteli izmuzniti. Pa se ne bodo, ker so se ujeli v lastni mreži svojih gostih besed.

V prvem odstavku odgovora pravi vlesposlovno predsedstvo, da se je bilo izplačilo enkratnega nabavnega prispevka papirniškemu delavstvu v tovarni Goričane, Medvode zakasnilo »zgoj radi pomote v ekspeditu«, ki ni odpravil pravočasno tozadevnega naloga.

Takoj nato pa pravi, da ni torej to nikaka kršitev zagotovil, ki jih je dal dne 26. septembra v imenu družbe gospod dr. Ciril Pavlin in svojo obveznost tudi pod-

pisal. Kaj smo v zapisniku rekli, da bo družba najkasneje 10 dni po zaključku meznega gibanja dala nalog za izplačilo nabavnih prispevkov in da se bo ta nalog v ekspeditu za nadaljnih 10 dni zakasnil! Ali ni bilo striktno zapisano, da bo družba najkasneje 10. dan po meznem gibanju nabavne prispevke izplačala?

Sedaj pa še pravijo gospodje, da bi po smislu določb zakona o zaščiti delavcev morali dati obratni zaupniki obratov Goričane, Medvode posebno izjavo, da je delavsko gibanje zaključeno. Kapitalistični šmok hoče reči s tem, da so obratni zaupniki zakrivali prekasno izplačilo nabavnih prispevkov. Pa mu ne bo ratalo! Kajti že v prvem odstavku so gospodje sami zapisali, da se je to izplačilo zakasnelo »zgolj radi pomote v ekspeditu«. Poleg tega pa bi morda bilo dobro, če bi velesposlovano predsedstvo Združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode, blagovolilo samo par hipov pogledati v prepis zapisnika (uradnega zapisnika!) od 26. septembra 1924, iz katerega se bo morda vendarle prepričalo, da je podpisal zapisnik Franc Kukovica »v imenu zbora obratnih zaupnikov«, torej v imenu vseh obratnih zaupnikov vseh treh obratov Združenih papirnic!

Izgovor je seveda dober, če ga pes na repu prinese. Drugo vprašanje pa je, če ta izgovor tudi drži. Le naj se gospodje ne motijo in naj si česa ne domišljajo! Mi bomo še trčili skupaj in tedaj bomo na podlagi uradnih zapisnikov dokazali, da so bili snedli svečano dano besedo!

Združene papirnice Vevče-Goričane-Medvode d. d. zametajo domačine in protežirajo inozemce, hotoč obiti določbe zakona o zaščiti delavcev! Že pred mesecem in pol je ta »nacionalizirana« družba zaprosila merodajna mesta, da bi smela nastaviti v Vevški tovarni za nadstrojevodjo češkoslovaškega državljanja, mladega Ivana Kristena. »Zveza papirniškega delavstva« se je temu uprla in predlagala »Delavski zbornici za Slovenijo«, da naj se za nadstrojevodjo nastavi eden izmed tehle kvalificiranih strojevodij: Anžur Alojzij, Oprešnik Tomaž, Rant Matevž, Rešek Franc. Merodajna mesta so nastavitev Kristena na to odklonila. Ali ti ne pride kapitalistični šmok in ti ponovno prosi za nastavitev — inozemca proti domačinom?

»Zveza papirniškega delavstva« je vložila dne 20. okt. 1924 na »Delavsko zbornico za Slovenijo« zoper nastavitev Kristena ponoven protest in predlagala gori imenovane domačine. Protest je tudi stvarno zelo utemeljen:

Imenovani štirje strojevodje so delali že v raznih inozemskih papirnih tovarnah. So med njimi, ki so pred vojno delali najfinejše vzorce za svetovno razstavo, s katere so odnesli prvo priznanje za izdelavo papirja. To je tedaj ravnatelj Tittel sporočil strojevodjem v posebnem pismu. In ti strojevodji delajo v tej tovarni že 30—40 let.

Prepričani smo, da bo »Delavska zbornica za Slovenijo« kratkoma odklonila prošnjo »Združenih papirnic«, ker gre tej le za osebno prijateljstvo in za izpodirvanje domačih strokovnih moči.

Delavstvo papirnice je solidarno in bo branilo ugled domačih kvalificiranih moči.

Kleparji in Instalateri.

Sestanek kleparjev in instalaterjev, ki se je vršil v nedeljo 26. oktobra je bil z ozirom na število članov precej slabo obiskan. Ne vemo sicer, kje tiči vzrok. Mogoče, da nekateri člani niso pravočasno prejeli lista, ali pa, da ga celo prejeli niso. Gotovo pa je, da se nekateri zaradi malomarnosti niso udeležili, ker jim je več drugo kot njihov položaj. Na sestanku je poročal zvezni tajnik Lombardo, rezultat prireditve in tekoče strokovne zadeve. Dalje so člani z ozirom na omejitve pijačevanja ustanovili »obrambni fond«, ki naj ima namen navajati člane k varčevanju in stremeljenju po samopomoči. K temu fondu je pristopilo precejšnje število članov. Oni, ki želijo pristopiti, naj to store takoj. Zglasiti se morajo pri tajniku zveze Star trg 2. III. in sicer v tork in petek od 6—7 ure zvečer, kjer dobijo podrobne informacije in pravila. Redni mesečni članski sestanki se vrši vsako zadnjo nedeljo v mesecu. Udeležite se sestankov.

Življenje delavcev v Ameriki.

Videl sem v Milwaukee stroje, bljuvajoče iz sebe take množine steklenic piva, da delavci, ki jih obslugujejo, ne smejo niti mežkniti, niti en sam trenotek privzdigniti oči, če nočejo težko poškodovati vse produkcije. Bil sem v steklarnah v Ohiju, kjer delavci z mrzlično in strašno brzino sprejemajo in oddajajo tisoče in desetisoče steklenic, ki jih mečejo divjajoči in sikajoči stroji iz sebe. Obskal sem v Detroitu tovarne za avtomobile, kjer so vsa okna iz mlečnega, neprozornega stekla, da ne bi videl delavce niti neba, niti oblaka in se ne bi zamudil in obrnil le za sekundo od svojega stroja. Nkjer si tu delavec ne sme cel dan prižgati cigarete, nikjer med delom ne sme popiti požirek vode ali piva; stroji letijo brez prestanka, brez oddiha in samo en sam trenotek nepazljivosti povzroči ogromno škodo ali pa celo uniči delavcem življenje. Čas je denar, ta princip se zastopa tu do skrajne skrajnosti. V tovarni se malo brigajo za vas. Dobite delo in listek, kjer natančno označeno, kdaj se začeli delo in kjer se zopet zapiše, kdaj ste delo zgotovili; gorje, če v gotovi dobi ne izvršiš toliko, kolikor naredi poleg tebe najspretnjši delavec; drugi dan vam naznanijo, da tega človeka ne potrebujejo in gotovi ste! — Razgovarjal sem se tu z delavci

Državni cestarij.

Maribor. V nedeljo 9. novembra ob 9. uri dopoldne se vrši strokovni sestanek cestarijev za skupino Maribor v dvorani na Koroški cesti št. 1 (prejšnja knjigovodnica Cirilove tiskarne). Obenem se bodo članom izročilo članske izkaznice. Udeležba obvezna za vse člane.

Delavska zveza.

Dev. Mar. v Polju. V zadnji »Domovini« so skupali »naši« samostojni prvaki dopis, ki se glasi: »Naš občinski odbor pod vodstvom klerikalnega župana je vse kaj drugega, kakor narodna skupščina v Beogradu. Gospod župan bo vsekakor lahko kandidiral še za predsednika narodne skupščine. Prošlo nedeljo je bila seja občinskega odbora, in priznati se mora gospodu županu, da je zelo demokratičnega mišljenja, ker pusti glasovati z občinskimi odborniki ljudi, ki nimajo glasovalne pravice. Najbolje bo, da izvoljeni občinski odbor sploti pusti doma in povabi drugič samo druge občane, da mu bodo delali sklepe. Navade, da se napravi vse tako lepo po domače, naš gosp. župan nikakor ne misli opustiti. O tem priča dejstvo, da je pustil občinskega tajnika pri sebi, ko se je razpravljalo o povišanju njegove plače. Ali pripravlja pač za župansko plačo sebi, ko kaže tako skrb za plačo tajnika? Ko so videli izkušeni in pametni možje (trije! Opomb. pisca) občinskega odbora, kako razume gosp. župan in njegova večina občinsko gospodarstvo, so s protestom zapustili sejo. Značilno je tudi, kako je nastopil gosp. župan proti občanom France Gradu radi neke prezidave, za katero je imel Grad od bivšega župana dovoljenje, sedanj župan pa mu je dal odglasovati za to kazen! Volivci, ki so glasovali za komunistično listo, se praskajo za ušesi, ko vidijo, kako prijateljsko se že zopet družijo njihovi odborniki s klerikalci.«

Čeprav dopis v »Domovini« nima nikakih točk, hočem vseeno odgovorjati kar po točkah.

1. Po mišljenju res treznih in pametnih ljudi so občinski odbori skupščine posameznih občin, v katerih se obravnavajo za občino tako važni predmeti, kakor v narodni skupščini za državo.

2. Kadar bo naš župan kandidiral za ministrskega predsednika, tedaj še te samostojne trojice ne bo v našem odboru. »Mi vsi trije!« »Za denar!« »To bi bilo čisto prav!«

3. Gosp. župan je v resnici bolj demokratičnega mišljenja kakor zaplotni strelci izza »Domovine«.

4. Da bi gosp. župan pustil glasovati takega, ki ni občinski odbornik, ni res. Res pa je, da so odborniki »Samostojne« sami silili nekoga, naj bi glasoval z njimi.

5. Da pa ne bo treba puščati občinskega odbora doma in vabiti drugih občanov, zato bo župan drage volje preskrbel, da vsaj v bodoče ne boste imeli gg. »samostojni« povoda, nagovarjati za glasovanje ljudi, ki pridejo k občinskim sejam samo poslušati.

6. Da se pa ne dela »kar tako lepo po domače«, ste pa tudi gg. »samostojni« takoj v začetku lahko uvideli. Ako vam je bilo pa res toliko na tem, da bi g. tajnik ne bil navzoč, ko se je razpravljalo o njegovi mizerni plači 750 Din. na mesec, naj bi se bil pa eden oglasil in stavil tozadevni predlog.

7. Plačo bo imel pa naš župan tako, kot mu gre. Če je sedanja dovolj visoka bo ostala, če je previsoka, se bo znižala; če pa je prenizka, se bo zvišala.

8. Da pa razume gosp. župan in njegova večina občinsko gospodarstvo, je bilo razvidno že iz prve seje občinskega odbora. (Glej članek v predzadnji »Pravici«.) Iz tega članka in članka v »Domovini« lahko presodi vsak, kdo razume in kdo ne razume; ali kdo noče razumeti občinskega gospodarstva. Vsak pameten človek, čeprav neizkušen, mora priti do zaključka, da tisti, ki se res s celim srcem posveti delu in hoče svoje delo tudi pošteno izvršiti v korist vseh občanov, gotovo bolj razume občinsko gospodarstvo, kakor pa tisti, ki vrši pasivno resistenco.

9. Zaradi občana Franca Grada in njegove kazni se pa le nikar ne pritožujte, ker on ni imel nikakega uradnega potrdila od prejšnjega župana. (Če tega g. Grad še sedaj noče pripoznati, pa še bo.)

— s peki, ključavničarji, mizarji in drugimi izučeniimi rokodelci, ki so morali začeti kaj drugega, ker niso bili v stanu delati tako hitro in spretno, kakor se v Ameriki zahteva ter bi bili pri svojem nekdanjem poslu zaradi prenapetja vseh sil prehitro omagali in oslabei.

Bili smo v livarnah v Omahi na bregovih reke Missouri. Velikanski zavod z najvišjim dimnikom Amerike. Severne države mečejo sem svoje rude: zlato, srebro, svinec, antimon, Svinčenih opek je cele nasipe, srebra na kupe. Zlata se izdela tu vsak dan tri opeke, vsaka tako težka, da smo jo komaj privzdignili. In pri vsem tem neizmernem bogastvu niso vse te tovarne nič drugega kakor ena sama morilna past. Iz ogromnih razbeljenih peči se izliva žareča tekoča kovina v pripravljene vozičke in če je v takem kotlu na vozičku ena sama kapljica vode, nastane takoj v hipu strašna eksplozija in vsi okolostoječi zgorejo s plamenom, kakor žive baklje Neronove . . . Izcrpljevanje kovine je tako popolno, da se tudi dim iz dimnikov lovi v posebne ogromne vreče in vsak mesec se izsijplje iz teh vreč neka bela tvarina, ki ima v sebi precejšen odstotek zlata in srebra. Ta tvarina je tako zelo napojena z arsenikom, da vsak delavec pri tem poslu prej ali slej vsled zastrupljenja pogine. Takrat, ko smo bili mi v Omahi, je neki delavec slučajno reklo globokeje pripognil z glavo v vrečo in do večera je umrl vsled zastrupljenja z arsenikom.

Vedite pa g. samostojni, da bodo sedaj v Dev. Mar. Poljski občini vsi: pa naj si bodo Petri ali Pavli občani samo ene vrste. Če bo Peter brez uradnega potrdila postavil liho na cesto; Pavel pa planke, bosta oba po cestnem zakonu kaznovana.

10. Da se pa praskate za ušesi, gg. »samostojni«, to vam že radi verjamemo; ne verjamemo pa, da bi se volivci, ki so glasovali za komunistično listo. Ne, ne! Nikar ne imejte ljudi za tako bebaste, da bi vam verovali vsako bajko! Če se pa hočejo odborniki, izvoljeni na »Neodvisni« listi res udeleževati pri občinskem gospodarstvu, ni to nikakor prijateljsko družjenje s »klerikalci«, temveč vršijo le svojo dolžnost, kot od ljudstva izvoljeni zastopniki. Pintar Kaorl, Zg. Kašeli.

Delavec! Stehni dan se vprašaj:

All redno plačujem

All redno čitam

All redno dopisujem v

All zadržati agitiram za

Pravico?

Protestni shod državnih in tobačnih vpokojencev.

Koaliran odbor vseh državnih in tobačnih vpokojencev Slovenije je sklical za ponedeljek, dne 27. oktobra 1924 ob 10. uri dopoldne v Mestni dom v Ljubljani protestni shod proti odmeri pokojnin po sedanjih v domišiji se nahajajoči vladi. Imela je namreč tako srečno roko, da so vpokojenci, ki so pričakovali, da bodo sedaj dobili višje pokojnine, še izgubili. Posebno so prizadeti najrevnejši.

Upokojenci so napolnili veliko dvorano. Njihovo razpoloženje je bilo bojno. Brez razlike strankarskega mišljenja so bili vsi brez izjeme nad takim postopanjem vlade opravičeno ogorčeni. Zborovanje je vodil gospod Ivan Šalamun, ki je v uvodnem govoru naglasil, da se državni vpokojenci bore za svoje, že pred leti pridobljene pravice, 6 let. Jugoslavija je imela med tem časom dvanajst vlad. V Belgradu leži na stotine spomenic, resolucij, predlogov, urgenc, brzojavk, predlogov in protestov, v Beograd je odhajala deputacija za deputacijo, a brez uspeha. Imeli smo vlado, ki je skozi dve leti vodila usodo Jugoslavije. Ničesar ni storila za največje trpine, upokojence. Prišla je sedanja vlada, ki ji je delovno ljudstvo v celoti zaupalo, a tudi ta nas je razočarala. Ne le, da nam niso popravili že storjenih krivic, marveč so nam naredili nove, ki so v svojih posledicah naravnost nezaslišane.

Prvi je govoril gospod Mazi, ki je zahteval, da Jugoslovanska vlada da vpokojencem vsaj tisto, kar jim je zasigurano pa senžermenski mirovni pogodbi in po rimskem paktu. Vse nasledstvene države so določbe teh mednarodnih pogodb izvedle že v praksi, le »demokratična« Jugoslavija se zato ne briga. Predlaga, da vsi državni vpokojenci Jugoslavije zahtevajo mednarodno preiskovalno komisijo, ki bo dognala, kakšne nezaslišane krivice se gode v Jugoslaviji ljudem, ki so v dolgotrajni službi osiveli, obnemogli, zgubili svoje telesne ude in v službi javnosti postali invalidje. Država, ki nima smisla za take ljudi, zasluži, da jo mednarodno blamiramo.

Kot drugi se je oglašil k besedi gospod Zehrer. Povdaril je, da mora biti konec tistih dni, ko morajo letati vpokojenci kot kostenjaki po svetu. Združiti se moramo in napeti vse sile, da vlado prisilimo, da ugodni našim zahtevam.

Kot tretji je govoril gospod Minkuš. V svojem govoru je povdaril, da vsaka vlada ob svojem nastopu razvije svoj program in obljubi, kaj vse bo naredila za delovno ljudstvo. Tudi ta vlada je svečano obljubila kralju, da bo izvedla invalidski zakon, zakon o državnem uradništvu in da bo končno pravično uredila pokojnine. Zgodilo pa se je tako kot vedno: Preskrbela je sebe in svoje ljudi, za delovno ljudstvo pa ni ničesar ostalo. Ko je bral iz Uradnega lista določbe, da dobe ministri, ministri v zastopstvu, generali in drugi visoki gospodje mesečno 3000 Din. pokojnine brez ozira na to, koliko časa je kdo služboval, torej tudi, ako je bil v službi te

Kdor sprejme tu delo in sicer delo za beraško plačo od enega ali poldruga dolara, ve, da je zaznamovan za smrt. Mnogo slovanskih delavcev dela tam. Obsojeni so in nihče ne ve ne ure ne dneva, kdaj ga bo doletelo. Doma so morda nekaj peli: »Teško me je moja mati gor zredila« — ali ta mati ni mislila, da jih vzgaja za ameriške ubijalce in da ne bo ostalo od njih morda še malo pepela ne. — Bili smo med našimi premogokopi v Ohiju in Pensilvaniji. Koliko je tam naših dragih in dobrih fantov! In koliko jih tam pobijejo! Premog se koppa, a nikjer nobenih varnostnih naprav; štola se sesuje in zemlja stlači vse, kar je bilo tam živega. In to gre neprenehoma mesec za mescem. Takega reveža, ki ga je pogoltnilo dno, niti izkopajo ne, naj trohni tam, kjer je izginil, zaradi par »kosov«, zaradi par »številka« ne sme zastajati delo. In če nektere tudi potegnejo ven, mnogo komedij se s takim mrličem ne dela: v vrečo ž njim in na voz k drugim, pa v grob. V pisarni premogokopa se »številka« zbrše in tam onkraj oceana zastoj jokajo žena in otroci za očetom, ki je šel iskati srečo in je izginil v tujini, kakor kaplja v morju.

Nikoli nikdar ne pozabim na Pitsburgske železarske kraljestvo železnega trasta. To niso tovarne, to so cela tovarniška mesta. Prvi pogled že vas spominja na slike iz Danteovega pekla. Dve, tri, štiri ure hoda se vrši ena tovarna poleg druge na obeh straneh črne, umazane

funkcije samo 24 ur, je zavladal v dvorani vihar ogorčenja.

Kot zastopnik »Strokovnega društva tobačnih vpokojencev in vpokojenk« se je priglasil k besedi tajnik JSZ France Žužek. V svojem govoru je povdaril, da kaže celoten položaj, da se bodo pokojnine za državne namenske in pokojnine za tobačne vpokojenke in vpokojence rešile ločeno. Kot strokovni tajnik mora priznati, da se je državnim vpokojencem z novo ureditvijo pokojnin napravila velika krivica tako, kot se je zlasti železniškim delavcem z najnovejšim pravilnikom o voznih olajšavah. Po sedanji praksi sodeč, se boji, da se bo enaka krivica zgodila tudi tobačnim vpokojencem in vpokojenkam. Spomenic, vlog in predlogov o ureditvi pokojnin tobačnim vpokojencem leži v Beogradu vse polno. Ihtevenirali so zanje poslanci nešteto krat. Človek ne ve, kaj bi odgovoril razburjenemu ljudstvu. Že nad eno leto dela uprava državnih monopolov nov pravilnik, ki naj bi uredil pokojnine tobačnim vpokojencem v celoti državi enotno. Iz dejstva, da so hrvaški in srbski tobačni vpokojenci že dosedaj imeli še slabše pokojnine kakor slovenski, sklepa, da se bo to »ujedinije« pokojnin izvršilo tako, da bodo tobačni vpokojenci Slovenije najgorje še nekaj zgubili, kakor so zgubili že najbolj potrebni aktivni tobačni delavci in kakor so zgubili sedaj državni vpokojenci. Govornik pozivlja prisotne, naj svojo koalicijo še bolj trdno organizirajo in naj vztrajajo toliko časa, da bodo eno ali drugo vlado enkrat že prisilili, da bo upravičenim zahtevam v polni meri ugodila.

Nato se oglasi k besedi železnišk vpokojenec Franc Beltram. Naglasil je, da mora ugotoviti, da ni dosedaj naredila za državne vpokojence ničesar še prav nobena stranka. Dvomi pa, da bi bil za rešitev tega vprašanja sposoben mednarodni forum Društva narodov. Iz naše intervencije tam bodo gospodje, ki so prav taki kapitalisti kakor vse jugoslovanske vlade, samo sklepali, da ima jugoslovanski proletarijat sam v sebi vse premalo moči, da bi dosegel svoj smoter in svoje pravice. Iz tega bodo sklepali samo to, da je Jugoslavija res pripravljena predmet za izkoriščanje po mednarodnem kapitalu. Državnim vpokojenci pa imajo sami v sebi dovolj moči, da dosežejo svoje pravice. Potrebno je samo eno. Prvič, da sami enkrat pridemo do edino pravega prepričanja in spoznanja, da je strokovna organizacija nadpolitično in da mora biti politična stranka izvršilni organ prave volje strokovno-stanovskih organizacij. Nato pa moramo vsak v okviru svoje stranke pritisniti na svoje poslance in jim dopovedati, da je poslanec poslanec in pa hlapec delovnega ljudstva. Kadar bomo imeli toliko svoje lastne moči, da si bomo upali vsak v svoji stranki v ork povedati svojim poslancem, da naj delajo tako, kakor zahtevajo interesi delovnega ljudstva, ali pa jih ne bomo nikdar več volili in druge postavili in kadar bodo poslanci res delali kakor hlapci, potem se bo tudi vprašanje pokojnin državnim vpokojencem rešilo prav. Govornik Franc Beltrama je bil izmed vseh sprejet z največjim odobravanjem in je žel mnogo priznanja.

Ko sta govorila še gospod Mlakar in Modic, je prebral predsednik Šalamun dolgo protestno spomenico na ministrski svet in pa brzojavko, ki se je takoj odposlala ministrskemu predsedniku Ljuba Davidoviču, je s kratkim pozivom na delavsko solidarnost par minut pred poldan shod zaključil.

Izveček iz te spomenice bomo priobčili v prihodnji številki.

Shod je bil veličasten. Iz izvajanj posameznih govornikov je bila razvidna vsa grozna beda vpokojencev. Res je zadnji čas, da jim odgovorni činitelji to bedo olajšajo in jim dajo pravice, ki jim gredo.

Prometna zveza.

Režijska vožnja delavcev.

Veliko razburjenja je med našimi železniškimi delavci povzročil najnovejši pravilnik ministra za promet, s katerim se jemlje železniškim delavcem režijska vožnja ter jim daje namesto tega le pravice do četrtinske vožnje. Prometna zveza je proti temu pravilniku takoj brzojavno protestirala pri g. ministru in Slovence od 28. t. m. tudi že poroča, da je minister to svojo odredbo preklical, oziroma, da je svojim organom naročil, da se nobenemu delavcu ne sme odvzeti režijske legitimacije.

reke in iz brezštevilnih kolon dimnjakov se valijo črni oblaki dima, zakrivajo nebo in zatemnujejo sonce. A v noči se rdeči obzorje od krvavih odsevov ogromnih, pekelnega žarečih pečij. Osemnajst tisoč sužnjev belega, črnega in žoltega plemena oživljuje ta pekel in služi mišine gospodarju Carnegiju, enemu od gospodov sveta. V tem pošastnem, groznem podzemlju amerikanskega kapitalizma, kjer svoj živ dan ne ugledate solnca, kjer neizmerno peči večno mečejo iz sebe razpaljene deske železa, kjer vse grmi, ječi, kjer se zrak trese od divje buke strojev, od večnih eksplozij vode in žareče, tekoče kovine, — v tem zraku, nasičenem s težkim prahom in strupenimi sopari, v peklenski vročini, ki izsušuje kri in možgane, v sikanju, topotu, cvilenju in rjoventju, kjer se duši človeška beseda že v ustih, v teh strašnih, neizmernih prostorih, proti katerim je najstrašnejša ječa nebeski raj in kjer pri vsakem koraku zijajo na vas vse pore in smrti — tukaj dela tisoč in tisoč ljudi po dvanajst ur na dan od zore, ko sonce vzhaja, do večera, ko solnce zahaja, dvanajst strašnih ur, mesec za mesecem in leto za letom! Kdo si more predstaviti, kakšno je takšno življenje, ki sploh niti ni življenje, kaj to pomeni, kako se to prenaša, kako se to trpi?

Trenutno je stem ta stran, ki je vzbudila med železničarji vihar ogorčenja sicer vsaj kolikor toliko popravljen. Vendar nevarnost še nikakor ni popolnoma odstranjena. Omenjeni pravilnik je ostal namreč še vedno v veljavi in se lahko vsak hip prične znova izvajati. Zato zahtevamo, da se dotična določba označenega pravilnika razveljavi na isti način, kot je bila uveljavljena, to se pravi, da se to stori z novim pravilnikom.

Pri tem pa moramo pripomniti še to: Taki nesrečni poskusi nam škodujejo neizmerno. Priznamo tudi, da se minister ne more sam osebno prepričati o vsaki stvari katero podpiše, ali prav zato je potrebno, da je v stalnem stiku z organizacijami, katere hoče zastopati. To je njegova dolžnost, kakor je dolžnost organizacij, da mu najprej povedo svoje želje potem smejo šele, če jih ne upoštevajo, pritoževati se nad njegovim ravnanjem. Delavska politika se preko delavskih organizacij ne da delati in kdor misli, da je to mogoče, se moti. Posledice takega ravnanja ne morejo biti ravno najboljše, ne za tistega, ki tako dela in ne za stranko, ki tako delo trpi in odobrava.

Protest proti uvedbi pravilnika o voznih olajšavah se je sklenil na skupni seji vseh žel. organizacij. Stavila se je na g. ministra za promet tozadevna spomenica, ki se mu je ekspresno odposlala po poslovodni organizaciji U. J. N. Ž., v kateri se zahteva takojšnje ukinitje vseh tistih točk, s katerimi so oškodovani delavci in uslužbenci ter se zahteva sklicanje enquete za revizijo tega pravilnika.

»Prometna zveza« je poleg tega še odposlala na ministra Sušnika skupno z »Jugoslovansko Strokovno zvezo« sledečo brzojavko:

Anton Sušnik, minister saobračaja, Beograd. Glede pravilnika o voznih olajšavah pride ekspresna vloga vseh slovenskih železničarskih organizacij, ki kategorično zahtevajo takojšnje ukinitje krivic, prizadetih nastavljenemu in nastavljenemu osebju.

Prometna zveza in Jugoslovanska strokovna zveza Vas nujno pozivljate, da zahtevi v celoti tako ugodite. »Prometna zveza«. »Jugoslovanska Strokovna zveza«.

V Poljčanah se je tudi že ustanovila skupina P. Z. v nedeljo, dne 26. oktobra ob 3. uri popoldne. Na ustanovnem zborovanju je poročal zastopnik centrale P. Z. iz Ljubljane, tov. Beltram, kateremu moramo biti še posebej hvaležni za njegova izvajanja, s katerimi nam je tako jasno in uniljivo pokazal, kakšna razlika je med »Prometno zvezo« in vsemi drugimi železničarskimi organizacijami. Prav posebno zanimivo je bilo poslušati tov. Beltrama, kako nazorno nam je pojasnjeval in utemeljeval, kako nujno potrebna je med železničarji organizacija, ki stoji izrazito in dosledno na katoliško versko nravnih načelih ter tako vzgojno in tudi praktično vpliva na skupno in sporazumno delo ne samo med vsemi železničarskimi organizacijami, temveč tudi med vsemi stanovji.

V odbor so izvoljeni: Predsednik Gorenjak Franc, podpredsednik Krumpak Alojz, tajnik Valant Jožef, blagajnik Mulej Anton, odborniki: Florjančič Gregor, Štok Karol, Slomšek Anton. Nadzorstvo: Čukmajster Jože in Rebernak Juri.

Na shodu se je sklenil odločen protest proti krivicam, ki so se zgodile delavstvu z novim pravilnikom o voznih olajšavah ter se zahteva od g. ministra Sušnika takojšnje ukinitje storjenih krivic.

Končno so se stavili še razni predlogi in zahteve, ki naj se potom organizacije predložijo na merodajna mesta.

Iz Rogatca. Sporočamo Vam žalostno novico, da je naša ljubljena težko pričakovana — teta — prevedba s svojo sestro gospo razliko zelo blizu zaspala. Pogreb teh dveh se ne bo vršil, ker imamo zdravnike specialiste, ki jih bodo v kratkem času zopet zbudili k življenju.

Prosimo malo potrpljenja! Gospa in teta še sladko spijo!

Začasni žalujoči in varani trpinj železničarji proge Grobelno-Rogatec.

Zalog pri Ljubljani. V naši postaji se je začelo vse gibati in premišljevat, kaj je to, da se je ustanovila pri nas podružnica »Prometne zveze«? Delavstvo se je začelo zavedati, da je potreba kreniti na eno ali drugo pot, da si pridobi svoje socialne pravice. S tem smo dobili nekaj sovražnikov, ki nam očitajo, da smo nezavedni. — Mi pa gremo mirnim potom naprej. Povemo samo to, da smo vsi delavci. Delajmo vsi za enega, eden za vse. Tisti, ki se bolj zavedate, bodite nam kot hrabri prijatelji in vzgledni tovariši, kar tudi mi pozdravljamo. Naj zares pride pravo socialno mišljenje med nas, ki ga je danes veliko premalo. Celu tovariš hodi svoje sotovariše slabit pred predstojnike!

Nam progovnim delavcem se javno očita, da gremo iz ene organizacije v drugo. Res je to. Pa zakaj? Siromak, ki prosi miloščine, gre od hiše do hiše. Če se mu ena vrata ne odpro, gre h drugim. Ali nismo mi delavci posebno na železnici še veliko bolj ponižani kot berači? Dolgo časa smo trkali na ene vrata. Nikogar ni bilo, da bi se bil oglasil.

Dragi tovariši! Brez zamere! Z Bogom! Krenili smo proti drugim vratim. Upamo, da dobimo še človeka, ki bo pristopil k nam, da mu potožimo svoje ubuno življenje.

Zima je že pred vratmi. Delavstvo je izčrpano. Zimske obleke ni. Obutev raztrgana. Doma družina napol gola. Prihranka nobenega. Kdor ima družino, mora živeti tako ubožno kakor pričajo naši otroci bledih in upadlih lic.

Bog je ustvaril za vse življenje, a delavcu ne puštuje živeti!

V Ptujju se je vršil ustanovni občni zbor skupine P. Z. v nedeljo dne 26. X. 1924 ob 9. uri dopoldne v gostilni pri Zupančiču, na katerem je poročal tov. Beltram kot zastopnik osrednjega odbora iz Ljubljane. Najprej nam je obrazložil stališče Prometne zveze napram drugim železničarskim organizacijam, delavstvom sploh, ter posebej še stališče napram kmetskemu stanu, iz katerega izhajajo ne samo vsi železničarji, temveč vse delavske sile vseh strok. Občnega zbora so se udeležili razen tistih, ki so bili v službi, polnoštevno skoraj vsi člani, dočim ni bilo s proge niti enega delavca vsled novega pravilnika o voznih olajšavah, ker delavci nimajo denarja še za najpotrebnejše, kaj šele za vožnjo na shode. G. minister Sušnik in naši poslanci naj le pridejo na shode med železniške delavce, da se bodo prepričali, kako srečne se čutijo delavci s takimi pravilniki in odredbami, kakor jih izdaja g. minister.

Sklenilo se je odposlati g. ministru Sušniku odločen protest in zahtevo, da se izdani pravilnik o voznih olajšavah takoj ukine v vseh tistih točkah, kjer se delajo krivice uslužbencem posebno še delavcem, ter se odločno zahteva, da se tudi delavstvu dovolijo iste vozne ugodnosti kakor nastavljenecem, ker mora delavstvo istotako opravljati službo, ki je za redni promet nič manj važna in potrebna kakor ona nastavljenega osebja, po vrhu pa še neprimerno bolj težka in neprijetna.

V odbor so izvoljeni: Predsednik Menhart Jožef, podpredsednik Rižner Alojz, tajnik Fras Jakob, blagajnik Muršič Franc, odborniki: Brenkovič Anton, Klareček Jernej in Vertič Franc. V nadzorstvo pa Lesničar Filip in Grendovšek Jakob.

Pri slučajnostih se je razvil razgovor o več važnih zadevah in so se napravili tozadevni sklepi. Namerava se sklicati v Ptujju v kratkem javen železničarskih shod.

Politični pregled.

Ljubljana, dne 29. 10. 1924.

Drugod.

Anglija. Skoraj nam je žal, da moramo politični pregled pisati ravno danes, ko se vrše na Angleškem volitve v spodnjo zbornico, katerih izida pričakuje svetovna javnost z veliko nestrpnostjo. Tudi za nas ne more biti vseeno, ali je duh svetovne politike levičarski, ali kapitalistično-reakcionaren. Želim, naj bi prebivalstvo Britanije oddalo danes večino glasov delavski stranki in da bi pripomoglo na ta način delovnemu ljudstvu do vlade.

Francija. Na Francoskem se položaj bistveno ni izpremenil. Vlada gospoda Heriotta stoji sicer trdno, a obžalovanj je vredno, da se spušča v čimdalje hujše kulturno-bojne manevre s katoličanom in vaticanom. Je pa javno mnenje v Franciji danes silno razburkano. Na eni strani čakajo, kako bo volil danes angleški narod, na drugi strani pa ne ve, kako se bo odločila.

Nemčija, katere vlada je bila vsled premočne nacionalistično-desničarske struje delavezmožna, vsled česar je bil parlament razpuščen in so volitve v državni zbor razpisane na dan 7. decembra t. l. Po sedanjih poročilih sodeč bo katoliških centrom, ki hoče lojalno izvesti pogoje Davesovega reparacijskega načrta in obveznosti iz londonske pogodbe. Pričakovati je, da bodo nazadovali komunisti. Obstoja nevarnost, da se bodo na njihovo korist ojačili Ludendorfovci, to je nacionalisti in kapitalisti. Ako zmagajo v Angliji delavci, v Nemčiji pa levičarske stranke s centromom, bo položaj Heriottove vlade silno utrjen in podano jamstvo, da se bo vodila v Evropi skozi več let mirotna politika. To pa bi pomenilo obenem popolno izolacijo.

Italija, ki bi bila prisiljena prej ali slej opustiti politiko nasilnega fašizma in kreniti na polje ljudske politike, ako bo hotela imeti v koncertu velesil tisto besedo, ki si jo želi. Zdi se, da italijanska ljudska stranka in z njo socialistične frakcije (celokupna opozicija) to dobro slutijo in čutijo. Zato so bolj proti Mussoliniju poostrele in se zjedinile na popolnoma enotno politiko. Mussolini seveda to dobro ve. Ob priliki zaprisege fašistovske milice kralju in državi, ki se je slovesno izvršila dne 28. okt. 1924 (ob priliki obletnice fašistovskega pohoda na Rim) je opoziciji zagrozil in je zagotovil, da bo fašizem stal na večne čase, v kar seveda niti sam ne verjame.

Na Balkanu, ne izvzemši seveda naše države, vlada, ako pogledamo globoko, neko razkrojevalno revolucionarno vrenje, ki se bo prej ali slej moralo izobličiti v nekaj. Zdi se nam, da je imel Radić na koncu koncev vendarle prav, ko je na nedeljskem shodu v Križevcih rekel, da bo na Balkanu sedanji red v celoti razpadel, ako balkanski politiki ne bodo izpremenili svojih nasilnih centralističnih metod in politike rožljanja z vojaško sabljo ter korupcije. Pomisliti je treba, da ima naša slovanska

Rusija velik interes na tem, da se južni Slovani in drugi balkanski narodi federalizirajo in s pomočjo drugih slovanskih držav začnemo voditi slovansko ljudsko socialistično politiko, na podlagi česar bomo šele mogli preustrojiti pokvarjeni zapad, ki je če prav pomislimo, reakcionaren sam v sebi od vekov.

Pri nas.

Obletnica svobode. Danes dne 29. okt. 1924 je preteklo 6 let, kar so se zrušile centralne velesile in odkar smo se Jugoslovani politično osvobodili. Ko človek prime v roko knjigo zgodovine in čita o Samovi državi, o hrvatskih kraljih in o mogočni srednjeveški srbsko bolgarski državi, ga že to samo napolni z navdušenjem in samozavestjo. Kaj šele, ako premislimo, da se danes razteza ena južnoslovanska država od Vardarja do Triglava in ako premislimo, da prej ali slej pride čas, ko bo

do Trst, Reka in Solun naši, zopet naše Jadransko morje in zopet naši neosvojeni bratje. Samo to je že dovolj, da zaupamo

v notranjo rešitev v naši državi. Malodušneži se te krize, ki se vleče in vleče, silno boje. Resnica pa je ravno narobe. Iz dejstva, da se pristaši avtonomistične ureditve Jugoslavije med seboj bore tako ljuto, da ni mogoča, niti ena niti druga vlada sledi vendar, da bodo eni kot drugi primorani sestiti za zeleno mizo in se sporazumeti. In to je glavno.

Kosta Timotijević je včeraj dobil od kralja mandat za sestavo koalicijske vlade. Danes še ni razvidno, ali bo ta koalicija sestavljena iz radikalov in takozvanega »ožjega bloka« (Davidovičevci + Ljudska stranka + Muslimanska stranka) ali bodo v to koalicijo skušali pritegniti tudi HRSS. Iz dejstva pa, da ni dobil mandata niti Pašić, niti Davidović, bi bilo sklepati, da se bo skušala sestaviti najmanj koalicijska stranka Radikalov z ožjim blokom, da pa ne bodo prišli v poštev korumpirani elementi Pašić-Pribičevićevega kova. Ta vlada bi bila nekako poslovno volivna. Sprejela bi invalidski zakon, zakon proti korupciji, zakon o poljedelskih kreditih in pa proračun za 1925/26 (1./4. 1924—31./3. 1926). Nato bi se parlament razpustil in se razpisale nove volitve. Iz raznih pojavov, katere širša javnost običajno prezre, bi bilo sklepati, da bi ta vlada med svojo poslovno dobo skušala razčistiti vprašanje centralizma in federalizma, vsled česar bi se v slučaju doseženega sporazuma mogle izvršiti prihodnje leto že volitve s parolo sedanje ustave.

Radić popušča. Vodja hrvatskega naroda Radić zadnje čase prireja mnogo impozantnih shodov. Iz njegovih govorov čepprav včasih silno biča Beograd, je vendarle razvidno, da se približuje politikom ki pravijo, da se mora ureditev naše države rešiti v parlamentu. In tako smo trdno prepričani, da je čas sporazuma precej blizu. Naj bi se uresničil čimprej! To je naša iskrena želja ob današnji zgodovinski obletnici.

Tedenske vesti.

Našim organizacijam na znanje. Nagrobni spomenik Mihaela Moškerca bo blagoslovljen v soboto, 1. novembra, to je na vseh svetnikov dan, Ob pol 12. uri bo sv. maša, katero bo daroval g. Smodej in ki bo tudi na grobu opravil obredne molitve. Pevski zbor »Ljubljane« zapoje na grobu nekaj žalostink. Obveščamo s tem naše organizacije, da poskrbijo med člani in članicami, da se udeležijo sv. maše pri sv. Križu. Prosimo tudi, da prinesejo seboj cvetja za grob, kdor ga more lahko utrpeti.

Pri tej priliki tudi prosimo svoje zaupnike, naj nam gotovo pošljejo nabiralne pole vsaj do 15. novembra tl., denar pa s položnico dotični zvezi, kateri pripadajo ali pa naravnost JSZ v Ljubljani. Spomenik je sedaj postavljen in pripravljali odbor bi rad poravnal račune čimprej.

Krekova mladina.

Poročilo o občnem zboru »Krekove mladine«.

Dne 12. oktobra t. l. so se zbrali delegatje in prijatelji naše mlade delavske mladinske organizacije k glavnem občnem zboru »Krekove mladine«, da slišijo poročila o dosedanem delu in se razgovore o načrtih v bodočem letu.

Tovariš France Kordin kot predsednik otvori ob pol 10. uri občni zbor v dvorani »Rokodelskega doma«. V kratkih besedah pozdravi vse navzoče, med njimi tudi številne zastopnike naših kat. organizacij, ki so vse poslale svoje zastopnike.

Nato prečita pozdrave »Prosvetne zveze« iz Maribora, Franceta Kukovica kot župana iz Dev. Mar. v Polju, vojakov članov iz Srema ter Banata itd.

Iz točke II. dnevnega reda je bilo razvidno, da je društvo pridno delovalo.

Nad vse zanimiv je bil referat Ivana Gajšeka, pri točki III. **Kulturno delo v organizaciji**, za katerega je žel veliko odobravanje.

Tudi IV. točka, »**Ženska organizacija**«, o čemer je podala referat tovarišica Tonči Erženova, je vzbudila pozornost. Tovariš Ivan Pečan je izvrstno govoril o »**Delavskem tisku**«.

Referat »**Cilji in pomen »Krekove mladine«**« je podal tovariš Ivo Vodnik. Priobčen je bil že kot uvodnik v »Pravico«.

Po podanih referatih se je razvila živahna debata, v katero so posegli docela vsi gospodje zastopniki in tudi delegatje podružnic.

Prvi je povzel besedo dr. Andrej Gosar, ki je naglasil med drugim potrebo delavske izobrazbe v stanovski organizaciji ter se pridružuje referatu, katerega je podal tov. Ivan Gajšek. Zbor ga burno pozdravlja. Nadalje se oglasi k besedi ravnatelj I. del. konsumnega društva Alojzij Kocmur, ki povdarja o večji koncentraciji o skupnem delu vseh naših kat. organizacij in želi veliko uspeha v bodoče.

G. prof. Evgen Jarc se zahvali za pozdrav, ter objubi delavski organizaciji pomoč kat. starešinstva.

G. Stanko Gogala pozdravi zbor kot predsednik »Akademske zveze«. Obljublja, da se bodo kat. akademiki toplo zavzeli za pokret kršč. socializma, kar vzamejo prisotni z odobravanjem na znanje.

Tov. Joško Lindič pozdravlja zbor v imenu društva »Dobrodelnost« in »Sveta vojska« naj se delavstvo zavzame za boj proti alkoholu.

Tov. France Žužek povdarja, da si moramo osvojiti mladino, kar pa je nemogoče brez požrtvovalnosti.

Gospod dr. Josip Puntar kot zastopnik »Prosvetne zveze« je lepo posegel v debato in predlagal načrt dela, čim se pridružuje mislim o vzajemnem delu z inteligenco. Nadalje so posegli v debato še sledeči tovariši: Rutar Jože, A. Komljanec, Srečko Žumer, Ivan Pečan, Florjan Kos, Ciril Debeljak in drugi.

Med pozdravi je tov. predsednik omenil med drugimi Cilko Krekovo, sestro pokojnega dr. Ev. Janeza Kreka, kaplana A. Komlanca kot prvega duhovnega voditelja »Krekove mladine«, v lepem številu zastopane Celjane in Sneber-Zadobročane ter druge.

Pri točki **volitev odbora** se izvoli docela nov odbor. Pri slučajnostih stavi tov. Ivan Pečan predlog, naj bo list »Pravica« **obvezno glasilo tudi za člane »Krekove mladine«**, kar zbor sprejme soglasno.

Končno se tov. predsednik zahvali delegatom za lep obisk občnega zbora, ter jih pozove k nadaljnjem smotrenem delu, nakar zaključi zborovanje ob pol ene popoldne.

Po zborovanju se je vršila I. seja glavnega odbora »Krekove mladine«, ki se je konstituiral sledeče:

Kordin Franc, predsednik, Gajšek Ivan, podpredsednik, Šišek Ivan, blagajnik, Burkeljc Alojzij, tajnik. Odborniki: Peterlin Srečko, Vodnik Ivo, Lindič Joško, Ceznjak Josip, dr. Josip Puntar, Srečko Žumer, Debeljak Ciril, 5 namestnikov, 3 nadzorniki in 5 članov razsodišča.

Novo načelstvo nam jamči z dobrim odborom boljši napredek v bodočem poslovnem letu »Krekove mladine«.

Dopisi.

Zalog, Zahvala. Družina Dečman se najprisrčneje zahvaljuje g. županu Franc Kukovici iz D. M. v Polju za tako hitro obvestilo o najdeni 4-letni hčerki. Nadalje se zahvaljujemo g. Ivan Javoršku iz Zaloga za tako prijazno srce in trudapolno iskanje. Hvala tudi g. Zvonki Kreč, orožnikom in čč. sestram!

Maribor, Krekova posojilnica v Mariboru se preseli z 1. novembrom iz dosedanjih prostorov na Koroško cesto št. 1, v prejšnje prostore knjigovoznice Cirilove tiskarne. Uradne ure ostanejo kakor dosedaj in sicer: v soboto od 15—17, in nedeljo od 9—11 ure. Po potrebi se bode uradovalo tudi v sredo in soboto dopoldan.

Načelstvo.

Za pouk in zabavo.

Kolinske dogodbe.

40.

V Kolinu je umrl bogat odvetnik. Zelo so se začudili, ko so brali v njegovi oporoki, da zapušča vse svoje premoženje mestni norišnici. Zadaj je bilo zapisano: »Norci so mi denar skupaj znosili, in zato ga spet norem zapuščam.«

41.

Mikensen se je peljal iz Kolina v Aachen. Sprevodnik pride, Mikensen išče vozni listek, pa ga ne more dobiti. »Kam vraga sem ga vendar dal«, začne rentati in kleti. Nasproti sedečji gospod ga vpraša: »Kam se pa peljete?«

»V Aachen.«

»Če boste tako kleli, ne boste prišli v Aachen, ampak v peklo.«

»Nič ne de, imam za tja in nazaj.«

42.

Kolinski žid je šel po stopnicah gor v sinagogo. Star je že bil in težko je sopel. Pride mimo rabin, in žid ga prosi: »Bodite tako prijazni in pomagajte mi; težko hodim in sapa mi nagaja.«

Pa sta šla. Ob vratih žid malo počaka in vpraša: »Kdo pa bo danes govoril v sinagogi?«

»Prvi rabin, jutri bo govoril drugi rabin.«

Prvi je bil pa ravno on. Tedaj reče žid: »Ali Vam smem še za nekaj prositi?«

»Seveda, prav rad Vam ustrezem.«

»Potem me pa, prosim, peljite še po stopnicah nazaj dol.«

43.

Kolinčan pride v gostilno. »Hitro kozarček žganja preden se škandal začne!« Prestrašeni natak mu reče: »Se enega!« In tako je šlo pol ure naprej. Zmehčani Kolinčan pristavi: — preden se škandal začne! Slednjič se je natak ojunčil in je vprašal: »Kaj pa je to? Kakšen škandal in kdaj se začne?«

»Tako sedaj se začne. Nimam namreč prav nobenega denarja, da bi žganje plačal!«

44.

Abraham pripoveduje Mozesu: »Vidiš, Mozes, naredi tako, kakor jaz, pa se ti bo dobro godilo na svetu. Moža imam najetega, ki pride vsako jutro ob osmih urah meni, mi odvzame vse skrbi in leta potem ves dan težko glavo okoli. On ima skrbi, jaz grem pa lepo na sprehod. Za to dobi 3000 mark na mesec.«

Mozes pogleda Abrahama in ga vpraša: »Ja, kaj pa dobiš tistih 3000 mark?«

»Vidiš, to je pa njegova prva skrb.«

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih posebno še v industrijskih krajih!

Naročajte

»**SOCIALNO MISEL**«
mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja.

Urejujejo:

dr. A. Gosar, Fr. Terseglav in dr. Engelbert Besednjak.

Naročnina za l. 1924 znaša: za Jugoslavijo 40 D., za inozemstvo 50 D., posamezna šte. stane 5 D.

Dobi se še tudi celoten l. letnik za ceno 30 Din.
II. letnik pa za ceno 40 Din.

Naroča se pri upravi »Socialne Misli«, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, kolportajni oddelek, Poljanski nasip 2.

Popolnoma varno naložite denar

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih v Ljubljani

Mestni trg 6. — Telefon št. 9.

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje

najugodneje

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Izvenljubljanskim vlagateljem so na razpolago pošne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

V loteriji zadenejo le nekateri, — v l. delavskem konsumnem društvu pa dobe vsi člani 3% od zakupička, ki ga napravijo pri zadrugi.

Višina je torej odvisna od članov samih.

Vsaka naš somišljenik naj bo obenem zaveden zadrugar, ker je to njemu v korist, pa tudi v korist organizacije.